

VÁNOČNÍ ZEMĚ

KOUZLO KRUŠNOHORSKÝCH VÁNOC

KOUZLO KRUŠNOHORSKÝCH VÁNOC

Krušné hory = Vánoční země

- ◉ místní hračkářský průmysl vyráběl hračky a vánoční dárky
- ◉ v Krušných horách vznikla mimořádná a velmi slavnostní vánoční kultura
- ◉ Vánoce v Krušných horách úzce souvisí s hornictvím a horníky
- ◉ skomírající hornickou činnost začala v 18. století nahrazovat výroba hraček a vánočních předmětů

HORNÍK

- ◉ horník má výrazný emocionální vztah ke světlu
- ◉ potřebuje světlo při své nebezpečné práci v podzemí
- ◉ světlo se pro něj stává symbolem štěstí a života

Krušohorské Vánoce se proto stávají oslavou světla.

ANDĚL

- ◉ je prostředníkem mezi Bohem a člověkem
- ◉ anděl světloň - zářivá postava, umocněná jasnou svíčkou
- ◉ anděla nesoucího světlo v soustružené formě lze najít v Krušných horách v období kolem roku 1830

SVĚTELNÝ OBLOUK

- ◉ je již déle než 250 let součástí krušnohorských Vánoc
- ◉ jeho původním domovem je hornické město Johanngeorgstadt
- ◉ podoba světelného oblouku je odvozena od polokruhové vstupní části dolu
- ◉ horníci nejprve světelný oblouk umísťovali na stěny při svátečním zasedání hornického cechu, které se konalo den před Štědrým dnem
- ◉ oblouky vyráběné ze dřeva se objevily v oknech teprve ve 20. století

VÁNOČNÍ PYRAMIDA

- ◉ krušnohorská otáčecí pyramida vznikla okolo roku 1800
- ◉ spojuje se v ní tradice světla a hornictví
- ◉ pyramidy - žentoury napodobují hornickou činnost, jejich střed roztáčí teplo, které stoupá z hořících svíček a pohání lopatky
- ◉ **žentour** - je historické zařízení k převádění síly zvířat na točivý moment na řemenici

JESLIČKY

- v saské a české části Krušných hor má výroba jesliček tradici sahající až do 18. století
- to, co zpočátku vypadalo jako orientální dřevořezba, převzalo později více domácích prvků, obzvláště z hornické kultury
- na vánoční svátky se v krušnohorských domácnostech stavěly impozantní jesličky se skupinkami figurek ze Starého a Nového zákona

VÁNOČNÍ HORY

- vánoční hory zobrazují zasněžená městečka s hornickými průvody

LOUSKÁČEK

- ořechy - tradiční vánoční ozdoby
- ořechy jsou symbolem klíčícího života, poslem nového a neznámého
- figurální vývoj louskáčka sahá až do 18. století.
- jde o figurku chlapce „kousače ořechů“, který dělá grimasy při usilovném kousání

KOUŘNÍK

- ◉ rozhodující pro vznik **kouřníků** bylo používání kadidla ve vánočních obyčejích
- ◉ **kadidlo** bylo kromě zlata a myrhy jedním ze tří darů, které Tři králové přinesli Ježíškovi
- ◉ **františky** jsou voňavé předměty kuželovitého tvaru, obsahující kadidlo, mleté dřevěné uhlí, dubovou moučku, bramborový škrob a další vonné látky
- ◉ začátek výroby františek v Krušných horách je datován od roku 1750
- ◉ lidový zlovyk kouření dýmky na veřejnosti inspiroval výrobce hraček k tomu, aby františky vkládali do soustružených dutých figurek, které kouřily - Turci, horníci, myslivci, kominíci, pekaři, pošťáci apod.

Tato prezentace vznikla ve spolupráci
ZŠ profesora Zdeňka Matějčka v Mostě
a Oblastního muzea v Chomutově.

Fotografie hraček a vánočních předmětů,
které jste viděli, jsou vystaveny v expozici
chomutovského muzea
„ Svět Krušných hor“.

